

CIBERESPÈCIES

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DEL SERVEI DE PROTECCIÓ D'ESPÈCIES

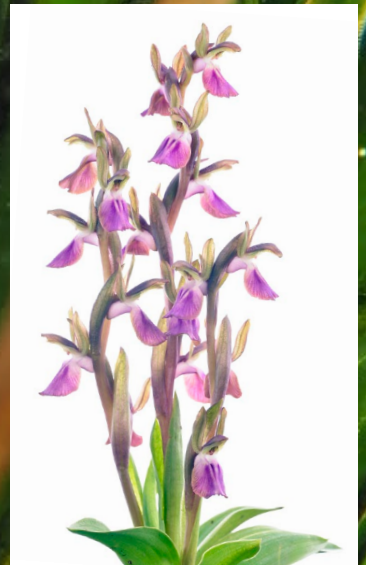
ÈPOCA III

FEBRER 2023 NÚM. 12

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I B I TERRITORI

ESPERANÇA PER A LA NACRA?

© Luis Alberto Domínguez

© SEO/BirdLife

MILANES: DE MALLORCA A
ANDALUSIA • LA BELLESA DE LES
ORQUÍDIES ES DOCUMENTA

ÍNDEX DE CONTINGUTS

NOTÍCIES VEGETALS

1

Presentació del llibre 'Orquídies. Muntanyes i fotògrafs'	1
Restauració del bosc de ribera al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca	2

ACTUALITAT ANIMAL

4

Projecte ARES: exemple de transversalitat i col·laboració	4
De les Pitiüses a Gran Canària, de Jaén a Califòrnia	5
Reparat el Cocó de sa Vaca, un indret clau per al ferreret	7
La Conselleria de Medi Ambient i Territori col·labora en la recuperació de la milana al Parc Natural de Cazorla, Segura i Las Villas	8
Alliberament assistit de falcons al Castell de Bellver	9
Reunió amb el sector esportiu de muntanya en el marc del Pla Terrasse	10
Reunió del Comitè de gestió de l'AQUILA a-LIFE a Sardenya	11
Mallorca cedeix dos polls d'àguila de Bonelli nascuts a l'illa per a ser alliberats a la península Ibèrica	12
Actuació de salvament de calàpets	13
Alliberament de tortugues marines	14

PROJECTE ARES

15

Quadern de Natura N.34: 'AIRIB: Àrees importants per als rapinyaires diürns de les Illes Balears'	15
---	----

Portada: *Pinna nobilis* (Joan Pereyra), *Milvus milvus* (Xavier Manzano) i *Anacamptis collina* (Luis Alberto Domínguez)

Edició: Servei de Protecció d'Espècies, Govern de les Illes Balears

Portal web: especies.caib.es

Adreça: C/ del Gremi dels Corredors, 10 (polígon de Son Rossinyol), 07009 Palma

Telèfon: 971784956 – Fax: 971176967

Adreça electrònica: especies@dgcapea.caib.es

Coordinació de la publicació: Lucía Latorre (Projecte ARES-SEO/BirdLife)

Maquetació: Noemí Alonso

© Govern de les Illes Balears

Si vols rebre el Ciberespècies, envia un missatge a especies@dgcapea.caib.es amb el teu nom i adreça electrònica.

Si vols consultar els Ciberespècies anteriors, entra aquí: <http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/ciberespecies-75778/>

NOTÍCIES VEGETALS

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE 'ORQUÍDIES. MUNTANYES I FOTÒGRAFS'

Per Miquel Àngel Gual i Lluís Alberto Domínguez

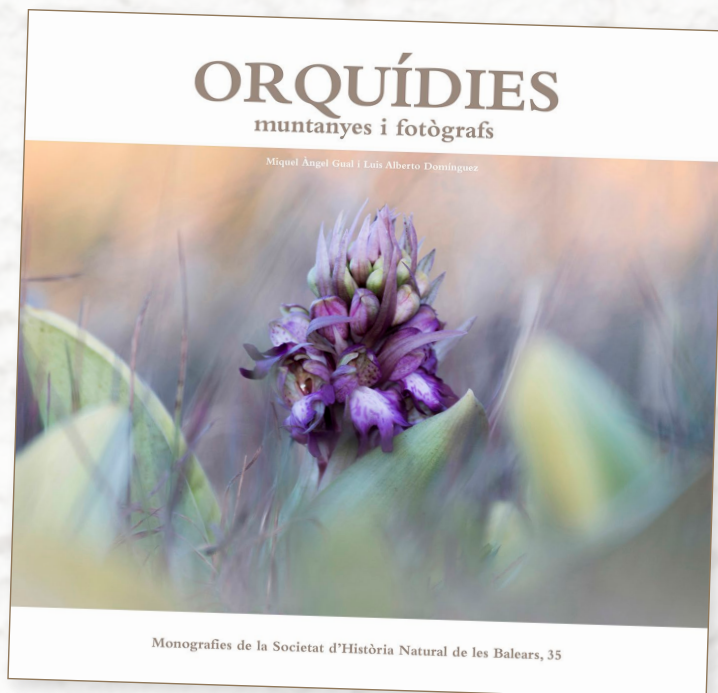
El passat 27 de maig de 2022, el conseller de Medi Ambient i Territori, Miquel Mir, va presentar el llibre *Orquídies. Muntanyes i fotògrafs*. Aquest treball suposa el fruit de més de deu anys de feina i recerca dels autors, Miquel Àngel Gual i Lluís Alberto Domínguez.

Aquest llibre, finançat parcialment per la Conselleria i que forma part de la col·lecció de monografies de la Societat d'Història Natural de les Illes Balears, deixa amb orgull els seus autors, ja que han aconseguit tots i cadascun dels objectius que es plantejaven inicialment, que es resumeixen a cobrir l'espai buit que existia dins les publicacions de guies i quaderns de camp a les Illes Balears sobre aquest grup vegetal.

A la seva presentació s'ha destacat la qualitat excelsa d'una obra que es pot considerar com a pionera en l'àmbit estatal, atès que recopila tota la informació sobre aquest grup vegetal en un territori. La publicació recull 36 espècies i la majoria dels híbrids documentats fins ara arreu de l'arxipèlag.

Els autors destaquen l'estímul que ha comportat trobar orquídies rares i veure les reaccions dels companys i botànics. També es mostren orgullosos per la combinació de disciplines que s'han unit per a aquesta obra: fotògrafs, il·lustradors, naturalistes, tècnics, botànics i traductors.

Va ser *Orchis collina* la que va provocar el "deixondiment" de la passió dels autors per les orquídies silvestres el 2009, per la qual cosa varen començar a fer excursions acompanyats per més i més fotògrafs i botànics. Així, les orquídies trobades eren cada vegada més interessants i varen acabar per

Portada del llibre 'Orquídies. Muntanyes i fotògrafs'

Muntatge: Luis Alberto Domínguez

trobar i fotografiar totes les orquídies silvestres esmentades a les Illes Balears.

Els autors volen agrair el suport i compromís de la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat, la Societat d'Història Natural de les Illes Balears (SHNB) i el Servei de Protecció d'Espècies del Govern de les Illes Balears. A més, el conseller de Medi Ambient, Miquel Mir, es va involucrar en la publicació amb un pròleg que demostra la seva implicació en la conservació de la natura.

Fotografia de *Anacamptis collina* continguda al llibre

'Orquídies. Muntanyes i fotògrafs'

© Luis Alberto Domínguez

RESTAURACIÓ DEL BOSC DE RIBERA AL PARC NATURAL DE S'ALBUFERA DE MALLORCA

Per Ignasi Mena i Oriol Domènech

L'any 2022 el Servei de Gestió Forestal, juntament amb el Parc Natural de s'Albufera de Mallorca i el Servei de Protecció d'Espècies, ha iniciat un projecte d'erradicació d'espècies invasores i restauració de bosc de ribera a una àrea dins l'àmbit del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca, coneguda com *el pont de ferro*, a la ribera del torrent de Sant Miquel.

Es tracta d'una zona colonitzada completament per l'espècie *Arundo donax* (canya), planta d'origen asiàtic, considerada per la UICN com una de les cent espècies invasores més perilloses del món i com a espècie invasora en altres territoris de l'Estat com les illes Canàries, que es propaga de manera molt ràpida en ambients temperats i sòls humits.

A les Illes Balears aquesta espècie vegetal està àmpliament naturalitzada per la major part dels torrents, a més de ser present en altres àmbits. Socialment, es considera una planta pròpia, per mor de l'antiguitat de la seva introducció i dels distints usos que se li ha donat (construcció, agrícola, decoració, cultural, etc.), i no es percep com un problema ambiental.

Desplaça la flora local i redueix l'hàbitat de la fauna, interfereix la circulació de l'aigua dels torrents a causa de la seva densa xarxa subterrània d'arrels, redueix la disponibilitat

hídrica per la seva elevada transpiració i incrementa el potencial del foc.

Ara com ara només és factible controlar-ne la propagació i dur a terme algunes erradicacions de manera puntual. L'eliminació és molt costosa i laboriosa, i requereix un seguiment a mitjà termini si es vol evitar que torni a colonitzar la zona tractada.

El projecte que s'ha posat en marxa, finançat pel Pla PIMA (Pla d'Impuls al Medi Ambient) Ecosistemes i impulsat pel Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic, té com a objecte recuperar una àrea de bosc de ribera amb espècies pròpies d'aquest hàbitat, en especial amb oms resistents a la grafiosi, dins un espai natural de gran valor ambiental com és l'Albufera de Mallorca, reconeguda internacionalment pel Conveni Ramsar (entre altres figures conservacionistes).

Els boscos de ribera aporten gran varietat i abundància d'aliments que milloren l'estat de conservació de la fauna

Feines de restauració del bosc de Ribera a s'Albufera de Mallorca.

© Servei de Protecció d'Espècies

autòctona, a més de proporcionar-los refugi i corredors ecològics. També tenen un clar paper regulador del cicle de l'aigua, especialment rellevant en una zona humida com és l'Albufera i en plena crisi climàtica.

Per eliminar la canya s'ha seleccionat una metodologia molt eficient i alhora poc agressiva per al medi, atès que s'evita l'ús indiscriminat d'agents químics nocius. Consisteix en el desbrossament de la canya (en aquest cas, de manera mecànica i mitjançant l'ús de foc prescrit) i el cobriment posterior de la zona d'actuació amb un plàstic opac de resistència elevada, que no permet el pas de la llum i alhora incrementa la temperatura entre el plàstic i el sòl fins a uns valors nocius per la planta, i impedeix la generació de fotoassimilats.

Actualment, ja s'ha cobert tota la zona d'actuació amb el plàstic (0,8 ha aproximadament) i es mantindrà sobre el terreny, com a mínim, durant un cicle biològic complet de la planta (aproximadament, un any i mig). Posteriorment,

Vista aèria de les feines de restauració del bosc de Ribera a s'Albufera de Mallorca.

© Servei de Protecció d'Espècies

es durà a terme la plantació d'espècies arbòries per a la restauració del bosc de ribera, principalment d'oms (*Ulmus minor*), salzes (*Salix alba*), pollancre (*Populus alba*) o fleixos (*Fraxinus angustifolia*), entre d'altres.

El projecte requereix un seguiment constant de la zona tractada durant els pròxims anys, atès que el rebrot previsible d'alguns exemplars de canya a alguns punts de la zona hauran de ser eliminats immediatament per garantir l'èxit de l'actuació.

Aquest projecte forma part del conjunt d'actuacions ambientals dirigides a encarar el canvi climàtic i millorar la resiliència dels ecosistemes, en aquest cas dels hàbitats forestals de ribera.

ACTUALITAT ANIMAL

PROJECTE ARES: EXEMPLE DE TRANSVERSALITAT I COL·LABORACIÓ

Per Maite Vázquez Luis i Francisco Sobrado Llompart

El projecte ARES II (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres 2021-2024), coordinat per SEO/Birdlife durant el 2022 ha continuat la campanya de recollida de cites dels principals invertebrats marins que s'inclouen al Pla de Recuperació d'Invertebrats. Aquesta campanya s'ha centrat a obtenir cites dels clubs de busseig de les espècies *Charonia lampas* (corn) i *Pinna nobilis* (nacra).

El 24 de març del passat 2022 Joan Pereyra, col·laborador del projecte ARES, i fotògraf submarí, va trobar una nacra (*Pinna nobilis*) a Eivissa. Aquest exemplar va ser confirmat per l'equip de científiques de la plataforma de ciència ciutadana Observadors del Mar.

Posteriorment, el 27 de març, seguint el protocol del Centre Oceanogràfic de Balears i amb una tècnica del projecte ARES, es va anar a localitzar la nacra per verificar-ne l'estat de conservació i dur a terme una sèrie de fotografies submarines d'alta qualitat. Aquesta troballa és d'una rellevància científica extraordinària, ja que són molt pocs els individus de *Pinna nobilis* que han sobreviscut a la Mediterrània a l'esdeveniment de mortalitat massiva causada pel patògen *Haplosporidium pinnae*.

Tot això ha sigut possible gràcies a la col·laboració entre el Centre Oceanogràfic de les Balears, Observadors del Mar, els tècnics del projecte ARES, les ONG GEN-GOB i SOLDECOCOS, i la Conselleria de Medi Ambient i Territori del Govern de les Illes Balears.

Les científiques del Centre Oceanogràfic de les Balears planifiquen ara una visita a la zona per realitzar una biòpsia de l'exemplar i realitzar els estudis moleculars pertinents.

La troballa d'aquest exemplar viu de *Pinna nobilis* ha estat un exemple de transversalitat i col·laboració entre diferents entitats. La col·laboració entre ciutadans, científics i gestors ha estat clau en el cas de la localització d'exemplars supervivents de *Pinna nobilis* a les Balears i a la resta del territori nacional des de l'inici de la mortalitat massiva el setembre de 2016.

Exemplar trobat en la visita feta pels membres del equip. Aquestes imatges serveixen per determinar l'estat de conservació de la nacra (*Pinna nobilis*).

© Joan Pereyra

DE LES PITIÜSES A GRAN CANÀRIA, DE JAÉN A CALIFÒRNIA

Per Victor Colomar

Per tots és conegut el problema de les invasions biològiques (que no ha deixat de créixer durant les darreres dècades), un problema que s'agreuja per la globalització i la societat de consum. Aparellat al moviment massiu de persones, mercaderies i polissons, també s'ha incrementat l'esforç de les administracions per intentar que la seva influència sobre la biodiversitat autòctona, endèmica i exclusiva es minimitzi.

El problema del control de les invasions biològiques no clàssiques (és a dir, aquelles espècies que quan van ser introduïdes als primers assentaments tenien una altra utilitat), com el cas de rates, cabres, porcs, gats, etc., és que els sistemes de control són complexos i costosos, a més d'haver de patir de vegades una pressió social important. Actualment, no n'hi ha prou d'eliminar aquestes espècies: cal fer-ho selectivament amb un ull al camp i un altre al paper.

El control d'espècies invasores presenta dificultats tècniques i socials que es tracten d'abordar de manera teòrica en nombroses reunions. A una d'aquestes reunions hi va assistir la Conselleria de Medi Ambient i el COFIB el dia 27 d'abril de 2022 a Las Palmas de Gran Canària. L'objectiu concret era tractar el problema de les invasions de colobres que presenten els arxipèlags de les Canàries i les Balears. Es van reunir equips multidisciplinaris de les dues comunitats autònomes i el MITERD per intentar coordinar els treballs de control i mitigació de danys al medi que causen aquestes invasions.

Les administracions públiques a Gran Canària tenen entre les seves funcions essencials vetlar per la supervivència de nombroses espècies endèmiques, entre d'altres els llangardaixos gegants, sargantanes i dragons únics al món. Tot i semblar un problema idèntic al de les illes d'Eivissa i Formentera, les circumstàncies són diametralment diferents. Es va parlar de sistemes d'informació geogràfica, estadística, palanques, calor, trampes futuristes, escenaris apocalíptics per al que és endèmic, colors, olors, frustracions i idees desgavellades, que es tractaven de polir fins a fer-les viables.

Perquè se situïn els lectors, a Gran Canària lluiten contra la serp de Califòrnia (*Lampropeltis californiae*), espècie que es va escapar d'uns terraris il·legals. Ha demostrat ser devastadora contra els rèptils endèmics, però alhora té un comportament que impossibilita compararla amb la serp d'escala (*Zamenis escalaris*) i ferradura (*Hemorrhois hippocrepis*) que han envaït les Pitiüses.

Reunió sobre control d'espècies invasores a Gran Canària.

© COFIB

Disposen de quaranta tècnics de camp, que es dediquen a inspeccionar a peu les zones on es detecten colobres. Ho fan en temporada alta, de sol a sol i de dilluns a diumenge, en torns de vuit hores. Quan detecten una serp simplement l'agafen a mà i l'encaixen en una bossa de roba.

La manca de rusticitat aparent de la serp que els envaeix, el seu comportament mans, una vegada capturada, no fa sospitar del seu impacte implacable quan campa lliure pels deserts canaris. Tot i invertir 800.000€ a l'any en aquesta dura tasca, no és clar com són de robustes les seves bases de treball, exactament igual que aquí. Tot i l'esforç, no queda garantit el resultat final.

Les seves rutines diàries són totalment impossibles d'executar a les nostres illes, on la feina es basa en la revisió de gàbies trampa. Les colobres són molt actives, els boscs, densos i els murs de pedra, inexpugnables. Tot i les similituds de base, el dia a dia és completament diferent. El

Victor Colomar, membre del COFIB, durant una sortida de camp dins la reunió sobre control d'espècies invasores a Gran Canària.

© COFIB

que sí que es comparteix és la preocupació, la urgència i la necessitat de desenvolupar protocols que permetin perpetuar el mateix.

Per al futur plantejam una estratègia comuna de recerca pel que fa a esquers, parany i protocols de treball que permetin controlar amb garanties un problema extremament greu i alhora complex. Esperem que els anys d'experiència i la ciència revelin la possibilitat d'un futur on les respectives joies de la corona (en forma d'elements de biodiversitat) siguin abundants i gaudeixin de bona salut a llarg termini.

REPARAT EL COCÓ DE SA VACA, UN INDRET CLAU PER AL FERRERET

Per Xavier Manzano

El Cocó de sa Vaca és una bassa que era destinada a abeurar el bestiar. Localitzada a la zona d'Alcanella, es tracta d'un espai deprimit entre roques, que forma un dipòsit i que es va adaptar com a bassa amb un llit de morter i amb la construcció d'una paret per tancar una de les voreres on no hi havia tancament natural de roca. Les seves mides són d'uns 5 m de llargada per uns 1,5 m d'amplada, aproximadament.

Aquí es coneix la presència de ferrerets des de l'any 1989, i no tenim dades de si va ser introduïda pels pagesos o va ser una colonització natural per part dels ferrerets que habitaven el torrent proper. Cal dir que al torrent, des de fa molts anys, ja no hi ha cap gorg permanent ni cap punt de reproducció de l'espècie.

Aquest punt d'aigua pateix les conseqüències de l'abandonament de les finques de muntanya: ja no hi ha manteniment per part dels pagesos que vivien a la Serra. Els morters de què estan fetes les impermeabilitzacions es van deteriorant, es van obrint cruïres, i el cocó cada vegada va perdent la capacitat per emmagatzemar aigua.

Durant els anys de vigència dels plans de recuperació del ferreret, s'han anat fent diverses reparacions d'urgència al cocó, feines sempre complicades per la dificultat de transportar els materials de construcció i el personal, i fins i tot alguna aportació d'aigua amb bidons de manera precària i heroica per part de voluntaris i personal propi.

En els darrers anys, a causa de les males condicions del morter i a la disminució de les pluges, la situació havia empitjorat. L'any 2019 i 2021 es varen haver d'evacuar totes les larves del gorg per evitar la seva mort poc abans de la dessecació total del dipòsit. Era evident que calia fer una actuació integral que anàs més enllà de les reparacions puntuals i asseguràs la conservació de l'aigua durant molts d'anys.

Finalment, el passat mes de maig de 2022, amb la participació d'una brigada de l'IBANAT especialitzada en aquestes feines, i amb un important esforç logístic per fer arribar el material de construcció, s'ha fet una feina

Feina de remodelació del cocó de sa Vaca pel personal de IBANAT.

© IBANAT

Cocó de sa Vaca embossat abans de la feina de remodelació.

© IBANAT

de remodelació del cocó en profunditat, en la que s'ha emprat un impermeabilitzant de darrera generació que manté certa elasticitat i aguanta sense deteriorar-se durant molt temps.

Volem agrair al propietari de la finca les facilitats i la col·laboració, i a l'IBANAT, l'execució de la tasca, que esperem que faci que la presència del ferreret en aquell indret es mantingui sense els problemes que en comprometien la supervivència.

LA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT I TERRITORI COL·LABORA EN LA RECUPERACIÓ DE LA MILANA AL PARC NATURAL DE CAZORLA, SEGURA I LAS VILLAS

Per Iván Ramos

En el si del projecte de reforç de la població de milà reial (*Milvus milvus*) que està duent a terme la Junta d'Andalusia focalitzada al Parc Natural de Cazorla, Segura i las Villas, enguany la Conselleria de Medi Ambient i Territori ha aportat quatre polls, que s'afegirien als 15 que va enviar el 2021.

La situació dels carronyaires a Andalusia ha estat dramàtica en les darreres dècades, amb gravíssims episodis d'enverinament. Tanmateix, la Junta ha destinat els darrers anys importants esforços econòmics i personals per revertir aquesta situació, i sembla que ho estan aconseguint. Així, una zona que ja fa bastants anys que no pateix l'amenaça del verí és el Parc Natural de Cazorla. El milà reial a Andalusia va arribar a tenir únicament dos nuclis poblacionals, amb un nombre de parelles molt reduït. Atès que les amenaces de l'espècie havien minvat es va considerar un moment favorable al reforç, i Andalusia va fer una crida a les comunitats autònomes que tenien efectius importants de l'espècie amb l'objectiu d'aconseguir exemplars per alliberar al seu territori. Les Illes Balears immediatament es van mostrar receptives a la col·laboració. No podem oblidar que d'Andalusia varen arribar, en l'execució del projecte Life Bonelli, alguns dels exemplars d'àguila coabarrada que formaren el nucli primigeni de la població estable amb què comptam actualment a Mallorca. Aragó, amb un programa de cria en captivitat de milana molt important, també va aportar el 2021 un nombre similar d'exemplars.

Al 2022 l'extracció dels polls es va dur a terme el dia 9 de juny. Tot i que es va fer un seguiment acurat d'alguns nius de milà que reunien les condicions adequades (accés, edat dels polls, més d'un poll per niu, etc.), finalment només es varen poder extreure quatre polls, de dos nius de Santa Maria. Els animals embarcaren el dia 14 de juny cap a Dénia, on foren transportats pel COFIB. Allà foren recollits per personal de GREFA (Grupo de rehabilitación de la fauna autóctona y su hábitat) que els traslladaren a la seva seu de Majadahona (Madrid), on se'ls va fer una avaluació de l'estat. Tres dies després foren traslladades a la gàbia d'aclimatació de Cazorla on romandran un temps fins que, una vegada acostumats al seu redol, s'obri la porta i puguin iniciar la seva vida en llibertat. Tots els exemplars alliberats compten amb un emissor GPS que ens permet fer seguiment

*Feines d'extracció de polls de milana *Milvus milvus* per reforç de població a Andalusia. © SPE*

ALLIBERAMENT ASSISTIT DE FALCONS AL CASTELL DE BELLVER

Per Iván Ramos

El dia 6 d'abril de 2022, el responsable de Son Reus de l'Ajuntament de Palma es va posar en contacte amb el Servei de Protecció d'Espècies per sol·licitar la col·laboració en un tema que els preocupava. Segons sembla, les poblacions de coloms al Castell de Bellver es van incrementant de manera notable i generen tota una sèrie de problemes respecte a la conservació del castell, que no oblidem que compta amb la figura de protecció de BIC (Bé d'Interès Cultural). Sembla que la celebració de noces civils i el costum de tirar-hi arròs n'està provocant la sobre població.

Aleshores, una de les mesures que es varen proposar per intentar controlar la situació d'una manera natural seria intentar consolidar alguna parella de falcons (*Falco peregrinus*) al mateix castell. El falcó és el major predador natural de coloms, els quals formen part important de la seva dieta.

Així, amb una sol·licitud prèvia de l'Ajuntament de Palma, el COFIB va extreure tres polls de dos nius situats al medi natural (Manacor i Esporles). Els animals foren retirats el dia 5 de maig de 2022 i traslladats a la instal·lació d'alliberament assistit, creada a una de les torres del castell. Es tracta d'un finestral tapat a la part interior, de tal manera que els polls de falcó mai veien les persones, i amb la finestra oberta, per tal d'anar acostumant-se al redol. Diàriament eren alimentats per una petita comporta. Un dels polls, el més petit, va haver de ser duit al COFIB, atès que va patir coccidiosi, però se'n va recuperar satisfactòriament i fou retornat a les instal·lacions. Els altres dos exemplars començaren a volar i a millorar la tècnica de caça ràpidament. Ara se'ls veu sovint per allà. El poll petit, per desgràcia, va morir el dia 15 de juny, i en aquests moments estam pendants dels resultats de la

necròpsia. Confiam que els falcons s'estableixin al castell fent-hi niu en pocs anys. Una mostra més de l'ambientalització de les nostres ciutats i un mecanisme natural per controlar l'elevada densitat de coloms a l'indret. Es tracta d'una iniciativa que preveim repetir almenys durant dues temporades més per assegurar-ne l'èxit.

DAIT. Personal del COFIB anellant a un dels falcons traslladats al castell de Bellver. © SPE

BAIX. Falcons (*Falco peregrinus*) a les instal·lacions d'alliberament assistit al castell de Bellver. © COFIB

REUNIÓ AMB EL SECTOR ESPORTIU DE MUNTANYA EN EL MARC DEL PLA TERRASSE

Per Carlota Viada

El passat 1 d'abril de 2022, el Servei de Protecció d'Espècies i SEO/BirdLife convocaren una reunió amb tres entitats relacionades amb el sector esportiu a la muntanya. L'objectiu fou fer un primer apropament del Pla Terrasse cap al sector esportiu de muntanya i acordar actuacions futures per millorar la compatibilitat de les actuacions al medi natural del sector esportiu de muntanya i la conservació dels rapinyaires diürns a les Balears.

per dur a terme xerrades sobre rapinyaires, proporcionar escrits, enllaços als documents del Pla que estiguin disponibles en línia o participar en seminaris formatius.

Una primera reunió de pressa de contacte, molt satisfactòria en definitiva.

Les entitats convocades foren l'Associació de Guies de Muntanya de les Illes Balears, l'Associació d'Empreses de Turisme Actiu de les Illes Balears (IB Activa) i la Federació Balear de Muntanya i Escalada.

Després d'un breu resum del Pla Terrasse, vam parlar de diferents aspectes que els millors coneixedors del medi muntanyenc ens van suggerir per avançar en la conservació dels rapinyaires diürns de les Illes Balears.

Es va comentar la possibilitat de dissenyar la cartellera informativa conjuntament amb el sector de la muntanya, perquè sigui més eficaç en els missatges. També es va acordar mantenir una reunió anual amb el Servei de Protecció d'Espècies. SEO/BirdLife es va oferir, com a encàrrec del Servei de Protecció d'Espècies en l'aplicació del Pla Terrasse,

Moment de la reunió en que s'explicava el contingut del Pla Terrasse.

© SPE - CMAT

REUNIÓ DEL COMITÈ DE GESTIÓ DE L'AQUILA A-LIFE A SARDENYA

Per Cristina Fiol

Els dies 4, 5 i 6 de maig del passat 2022 va tenir lloc a Sardenya la 5a reunió del Comitè de Gestió del Projecte AQUILA a-LIFE sobre l'àguila coabarrada.

Representants de tots els socis i entitats implicades d'Espanya, França i Itàlia es varen trobar a la ciutat de Bossa, Sardenya, per tal de compartir els principals resultats de les accions realitzades a cada zona, així com debatre problemes sorgits i solucions proposades, i perfilar les accions de cara a tancar el projecte a final d'any.

En representació de Mallorca hi va assistir personal tècnic d'IBANAT, que fa les tasques de seguiment dels nius i territoris, juntament amb la Fundació Natura Parc, que també és la coordinadora de les diferents accions que es duen a terme a Mallorca, com són el seguiment dels exemplars d'àguila marcats amb GPS, la comunicació de línies elèctriques perilloses i la col·locació de plataformes salvaocells, entre d'altres.

La coordinadora de la FNP, Cristina Fiol, va explicar com s'han pogut anar desenvolupant els objectius per consolidar la població de l'àguila coabarrada, xerrada que va ser complementada per la d'en Tomeu Morro, tècnic d'IBANAT, amb una comunicació sobre la seva experiència en la fixació en els nous territoris dels exemplars reintroduïts, i també de les dades d'alimentació que s'han pogut extreure durant aquests anys de seguiment.

DALT. Reunió amb agents de medi ambient i guardes forestals a la reunió del comitè de gestió de l'AQUILA a-LIFE a Sardenya. © GREFA

BAIX. Xerrada de Tomeu Morro (IBANAT) a la reunió del comitè de gestió de l'AQUILA a-LIFE a Sardenya. © FNP

Durant aquestes jornades, els participants també compartiren experiències amb agents de medi ambient i tècnics ambientals de Sardenya sobre aquest i altres projectes, i pogueren visitar les instal·lacions de l'alliberament assistit de coabarrada que s'efectua a l'illa.

MALLORCA CEDEIX DOS POLLS D'ÀGUILA DE BONELLI NASCUTS A L'ILLA PER A SER ALLIBERATS A LA PENÍNSULA IBÈRICA

Per Cristina Fiol

El projecte AQUILA a-LIFE (LIFE16 NAT/ES/000235), finançat per la Unió Europea, vol contribuir a augmentar l'extensió de la presència de l'àguila de Bonelli en el Mediterrani occidental i invertir-ne la tendència poblacional regressiva. Un dels objectius del projecte AQUILA a-LIFE és aconseguir replicar els resultats positius de les accions realitzades. L'any passat es va assolir una fita, que va ser tancar un cicle que va començar amb la reintroducció de la primera àguila de Bonelli a Mallorca el 2011. Així, en la població mallorquina d'àguila de Bonelli es varen donar les condicions requerides per a l'extracció de dos polls de nius naturals per a ser cedits a projectes de reintroducció a la península Ibèrica.

Gràcies a l'estudi encarregat per AQUILA a-LIFE a la Universitat Autònoma de Barcelona el 2021, es va arribar a la conclusió que la població d'àguila de Bonelli de Mallorca ja es podia considerar autosostenible. Atès que es compleixen dos requisits, es poden extreure polls per a contribuir a la recuperació de l'espècie en altres localitats: El primer requisit, extreure polls només si la producció superava els sis exemplars; el segon, extreure'n solament de nius amb almenys dos polls, de manera que no es deixin en cap cas nius sense exemplars a conseqüència de l'extracció.

Tal com en el seu moment van fer GREFA, la Junta d'Andalusia, la Generalitat de Catalunya, la Comunitat Valenciana, el Centre de cria d'UFSN-*LPO a França i Green Balkans de Bulgària, ara arribava el moment de retornar aquesta generositat fent un pas i aportant exemplars mallorquins a aquelles poblacions que necessiten un reforç. Això és, per descomptat, sinònim del bon estat de salut de l'àguila de Bonelli a Mallorca. Aquest èxit ha estat possible gràcies a la feina de moltes persones i entitats implicades en els projectes LIFE Bonelli i AQUILA a-LIFE.

Així, aquesta primavera, un poll originari del niu de Porreres i un altre del niu de s'Avall han estat els pioners que han sortit cap a terres navarreses i aragoneses, respectivament.

Cap a Navarra ha partit Garras, com ha estat batejada la femella d'àguila de Bonelli per part dels infants de Guirguillano.

Prové d'una parella que va demostrar en el seu moment com la naturalesa és capaç de recuperar-se si se li dona una oportunitat. El pare d'aquest exemplar provenia del centre de recuperació dels marenys d'Odiel (Huelva) i va arribar a Mallorca el 2014. La mare va ser salvada, després de ser ferida per trets, al centre de recuperació de Santa Faç d'Alacant. Després d'estar ingressada en diversos centres i una bona feina de recuperació, va començar a solcar l'aire mallorquí el 2013. El pare i la mare de Garras es van reproduir d'ençà del gener de 2016 cada any, no sempre amb sort, però l'esforç de la parella suposa un petit gran èxit per a l'àguila de Bonelli al Mediterrani occidental.

El 26 de maig, Garras va arribar a Navarra acompanyada d'altres exemplars que provenien d'Andalusia i del centre de GREFA, a Madrid. Van ser introduïdes al niu de la gàbia d'alliberament assistit d'Arguñariz (Guirguillano), on romandran diverses setmanes, per a després passar al *coladero* en què acabaran el seu desenvolupament abans de ser alliberades al medi natural.

D'altra banda, una altra parella d'un niu de Santanyí ha aportat un poll mascle, el pare del qual prové d'un niu natural d'Andalusia, però va arribar a Mallorca com subadult el 2016. La mare és un exemplar nascut el 2016 a Mallorca

i, al seu torn, germana de Garras. Aquest segon exemplar ha viatjat fins a Aragó. La seva missió serà contribuir a la recuperació de l'àguila de Bonelli a la serra de Guara, la qual cosa constituirà un exemple de rèplica i transferència de resultat més enllà d'AQUILA a-LIFE.

Gràcies a la cria en captivitat i la generositat d'altres comunitats com Mallorca, Navarra treballa per a intentar recuperar una població d'àguila de Bonelli autosuficient, que potser algun dia serà una font d'exemplars per a altres zones, com ara ho ha aconseguit ser Mallorca.

DALT. L'àguila Garras a l'espera de poder ser alliberada.

© Gestión Ambiental de Navarra

ACTUACIÓ DE SALVAMENT DE CALÀPETS

Per Iván Ramos

El dia 28 d'abril de 2022, el Servei de Protecció d'Espècies (SPE) va rebre un missatge de correu electrònic que indicava la presència d'uns suposats granots a una piscina de Mallorca. Se n'adjuntaven algunes fotos, que deixaven clar que no es tractava de cap granot, sinó més aviat de diversos exemplars adults de calàpet (*Bufo balearicus*), així com un nombre considerable de larves. Es tracta d'una espècie que va esdevenint més i més rara a Mallorca i que al *Llibre vermell de vertebrats* (2020) té la categoria UICN de vulnerable per a les poblacions de Mallorca.

Jordi Cifre, de la Fundació Vida Silvestre Mediterrànea, amb feines de trasllat dels calàpets. © SPE

El comunicant indicava que tenien previst buidar la piscina per canviar l'aigua. El SPE va respondre informant sobre la importància de posar a la piscina elements flotants que poguessin permetre la sortida dels adults de la piscina, ja que molts exemplars moren per aquestes circumstàncies. Igualment, es va oferir a fer una intervenció per intentar salvar el màxim d'exemplars possibles. La finca de la piscina es troba a Sant Llorenç des Cardassar i els propietaris es varen mostrar favorables a l'actuació des del primer moment.

Així, varen comunicar quan tenien previst buidar la piscina i, el dia abans (6 de juny de 2022), hi va anar personal de la Fundació Vida Silvestre del Mediterráneo (FVSM), ONG amb la qual el SPE manté diferents línies de col·laboració. Se'n van extreure dos adults i unes 300 larves, que foren alliberats a la bassa que la FVSM té a la seva finca de Son Pons (Campanet), per a la qual cosa la institució compta amb la preceptiva autorització administrativa, a més d'unes instal·lacions idònies. El SPE vol agrair a FVSM la seva col·laboració en aquesta actuació i als propietaris de la finca de la piscina la seva consciència ambiental i el fet d'avisar-nos per poder salvar aquests calàpets.

BAIX. Adult de calàpet (*Bufo balearicus*) a la piscina abans del seu trasllat. © SPE

ALLIBERAMENT DE TORTUGUES MARINES

Per Iván Ramos

Hi havia un excedent de les tortugues nascudes a Eivissa en el primer esdeveniment de nidificació conegut a les Illes Balears (2019) que no varen ser alliberades el 2020. Eren un total de nou exemplars. En un primer diagnòstic, es va detectar que presentaven alguns problemes visuals. Atès que no hi havia la certesa que aquests animals poguessin sobreviure en estat natural en aquestes circumstàncies, es va determinar que havien de romandre un temps a les instal·lacions de Palma Aquarium a l'espera de veure'n l'evolució. Allà es varen establir a les piscines exteriors, amb unes condicions de lluminositat idònies.

L'any passat es va comprovar que els animals havien millorat ostensiblement i ja es va considerar que estaven en condicions de ser alliberades a la mar amb les màximes garanties, de tal manera que varen rebre l'alta veterinària.

Aquests animals, d'una mida superior als altres que ja foren alliberats, ja que havien estat dos anys més en condicions de captivitat, foren traslladats a diferents punts. Quatre exemplars es varen alliberar a la platja de sa Ràpita, a la vora de ses Covetes el dia 2 de maig de 2022. Foren batiats amb els noms de Llum, Sol, Debi i Llamp, dues de les quals s'equiparen amb GPS.

Tres exemplars més es varen alliberar a la platja de Cala Agulla el dia 16 de juny de 2022, amb la presència del conseller de Medi Ambient i Territori i el consistori de Capdepera. D'aquests tres exemplars (Busi, Peque i Sol), un va ser equipat amb un emissor.

A hores d'ara, Llum, Sort i Busi han començat a aportar informació dels seus desplaçaments: Llum és prop de la costa de Barcelona, Sort és prop de la frontera marina de França i Itàlia, mentre que Busi, l'alliberada més recentment, encara no s'ha desplaçat gaire enfora de Cala Agulla. El processament d'aquesta informació i l'encreuament amb una altra ja disponible serà de gran importància per determinar els llocs més adients per a les tortugues i conèixer una mica més sobre aquests desconeguts animals.

Molta gent ha intervingut en el manteniment i alliberament d'aquests animals, però li ho volem agrair especialment a Palma Aquarium (i els seus voluntaris), COFIB, LIMIA i al Parc Natural des Trenc.

DALT. Moment de la solta d'una de les tortugues marines.

© Néstor Carda

BAIX. Tortuga alliberada amb el seu transmissor. © Néstor Carda

PROJECTE ARES

QUADERN DE NATURA N.34: 'AIRIB: ÀREES IMPORTANTS PER ALS RAPINYAIRES DIÛRNS DE LES ILLES BALEARS'

Per **Lucía Latorre**

Al *Quadern de Natura* número 34 es presenten per primera vegada les AIRIB: Àrees importants per als rapinyaires diürns de les Illes Balears. Aquestes àrees, encara que no suposen zones de protecció legal, contenen zones sensibles per als rapinyaires (totes legalment protegides) tant reproductors com en migració a les nostres illes.

Així, qualsevol persona o entitat pública o privada amb interès a organitzar o ordenar un ús al medi natural pot disposar d'informació concreta sobre aquestes àrees per evitar afectar-los durant la seva època crítica.

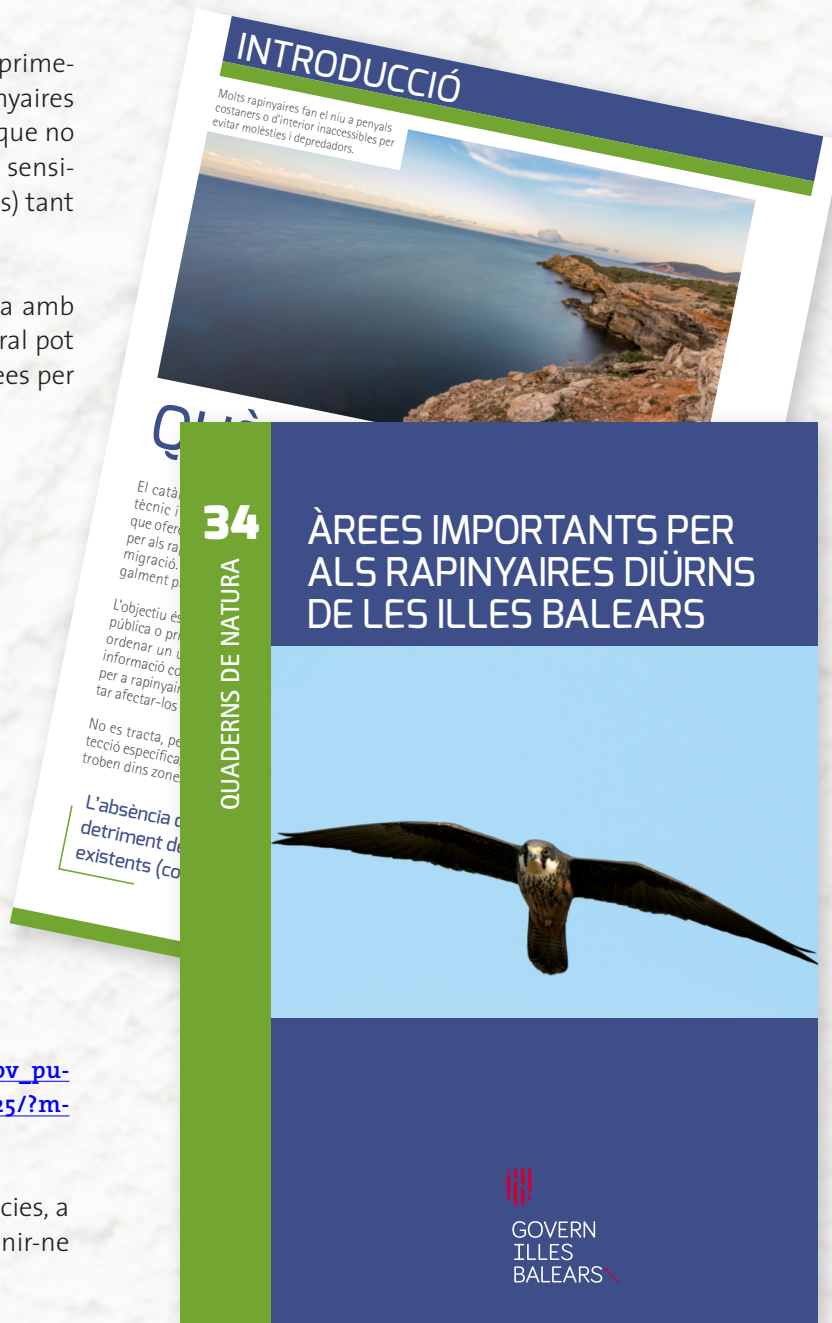
Portada del Quadern de Natura 34.

Muntatge: SEO/BirdLife

La versió en línia es pot trobar a l'enllaç següent:

https://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/1/bv_publicacions_del_servei_-_quaderns_de_natura-10125/?mcont=68734&pagina=2

També es pot acudir al Servei de Protecció d'Espècies, a la Conselleria de Medi Ambient i Territori, per obtenir-ne un exemplar físic.

El Projecte d'Actuacions per a la Recuperació d'Espècies Silvestres 2 (ARES 2) conté quinze d'iniciatives de conservació de la fauna i la flora més amenaçada de les Illes Balears, i ha estat contractat per la Conselleria de Medi Ambient i Territori a SEO/BirdLife. S'executa entre el 2021 i el 2024.

Ciberespècies és el butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies.

L'època III s'enmarca dins el projecte ARES (Actuacions per a la Recuperación d'Espècies Silvestres) que el Servei de Protecció d'Espècies ha contractat a SEO/BirdLife.

La seva distribució es fa per correu electrònic i també estan disponibles a la plana web del Servei dins aquest enllaç:

<https://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ciberespecies-75778/>

G O I B
CONSELLERIA
MEDI AMBIENT
I TERRITORI

